

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

47

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

BRNO 2006

PD 1520/47.2006

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Jaroslav Tejral

Výkonná redakce
Assistant Editors

Dana Gregorová, Balázs Komoróczy, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Petr Škrdl

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz/3cacz.htm>

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

47 (2006)

97220/07

07220/07

Obrázek na obálce
Cover illustration

Pekárna. Kamzík (*Rupicapra rupicapra*). Foto M. Frouz

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

Copyright © 2006 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Tisk/Print Bekros

Pokyny pro autory na internetové stránce
Instructions to authors on internet pages

<http://www.iabrno.cz/3ca1cz.htm>

9395458

DOBŠICE (okr. Znojmo)

„Léry“. KNP nebo JeK. Sídliště. Záchranný výzkum.

V rámci rekonstrukce kanalizace města Znojma (ISPA) byla v inundačním terénu řeky Dyje na západním okraji Dobšic (odlehčovací nádrž DN2) zachycena významná polykulturní lokalita. Na povrchu mírně vyvýšeniny, tvořené hlinitými písky a spraší, se nacházely sporadické nálezy keramiky a silicitové štípané industrie (např. radiolarit z prostoru Vlárského průsmyku), které můžeme s jistou pravděpodobností datovat do průběhu pozdní doby kamenné (kultura nálevoovitých pohárů nebo jevišovická). Tato etapa osídlení nevytvořila na lokalitě žádnou výraznou kulturní vrstvu a nepodařilo se zachytit ani zahloubené objekty.

Zdeněk Čížmář

Resumé

Dobšice (Bez. Znojmo). „Léry“. Trichterbecher – oder Jevišovicer Kultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

HABROVANY (okr. Vyškov)

„Vinohrady“. Eneolit (MMK?). Sídliště. Záchranný výzkum.

V měsících březnu a dubnu 2005 provedlo Muzeum Vyškovska záchranný archeologický výzkum na lokalitě Habrovany – „Vinohrady“. Výzkum byl vyvolán stavbou rodinných domků na parcelách č. 2341/17 a 2341/25 (podrobněji viz kap. Doba bronzová). Parcela 2341/25 je situovaná níže po svahu, na mapě ZM 1 : 10 000 (mapovém listu 24-41-19) je její poloha určena bodem 72/18 mm od Z/J s.č. Na této ploše byly zjištěny relikty 19 zahloubených objektů a několik vrstev. V devíti případech šlo o kúlové jamky, dva objekty lze označit jako zásobní jámy a jeden jako zahloubenou část obytného objektu (zemnice). Ostatní patří do široké skupiny sídlištních objektů. Zcela neinterpretován zůstává obj. 13/05, který se zahluboval šikmo do terénu pod obj. 12/05 (je otázka, zda jím byl porušen nebo z něj vycházel) a neobsahoval vůbec žádné

nálezy. Může se jednat např. o loch (podle umístění pod zásobní jamou), případně o přírodní geologický útvar. Na rozdíl od severní parcely v této části svahu převažovalo eneolitické osídlení (patrně kultury s moravskou malovanou keramikou), do eneolitu jsou datovány všechny kúlové jamky a většina vrstev. Pouze dva objekty lze zařadit do období popelnicových polí a jediný objekt (zemnice) patřil době halštatské.

Zuzana Baarová

Resumé

Habrovany (Bez. Vyškov), „Vinohrady“. Äneolithikum (Mährische bemalte Keramik?). Siedlung. Rettungsgrabung.

HABRŮVKA (okr. Blansko)

Jeskyně Býčí skála. Eneolit. Dokumentace a datování skalních maleb.

Je známo, že stěny hlavního koridoru jeskyně Býčí skála až po Šenkův sifon pokrývají četné nápisy, podpisy a data, převážně z posledních 2–3 století. Několik kreseb se však z rámce těchto grafit vymyká, jmenovitě zoomorfní a geometrické znaky v Jižní odbočce jeskyně, resp. v bezejmenné boční jeskyňce k Jižní odbočce přiléhající. Řešení jejich chronologie klasickým stylistickým rozborem, pro nějž nadto ve střední Evropě chybí komparativní materiál, nemůže přinést spolehlivé výsledky.

V posledním desetiletí se objevila možnost radiometricky datovat i malá kvanta uhlíku, jaká poskytují stopy černého zuhelnatělého dřeva na skalním povrchu (Valladas a kol. 1992). Proto jsme ve spolupráci se správou Chráněné krajinné oblasti Moravský kras (Ivan Balák) přistoupili rovněž k odběru první série vzorků z maleb v Jižní odbočce. Po neúspěšném pokusu o datování v laboratoři v Gif-sur-Yvette (Helene Valladas) jsme nyní získali první konkrétní výsledky díky spolupráci s izotopovou laboratoří Univerzity v Groningenu (Hans van der Plicht).

Obr. 6. Habrůvka – jeskyně Býčí skála. Geometrický vzorec, datovaný do eneolitu.
Habrůvka – Býčí skála Cave. A geometric pattern dated to the Aeneolithic.

První vzorek jsme odebrali z černé skici zvířete (jelena?) při levé straně vchodu do boční jeskyňky, druhý ze sintrového povlaku, který překrývá zadní část zvířecího těla. Výsledek přímo z malby je 680 ± 40 BP (GrA-28556); po kalibraci se dostáváme do časového intervalu od roků 1275–1305 po roky 1365–1385 (1sigma), resp. 1265–1325 až 1345–1395 (2 sigma), což by odpovídalo středověku. Datum ze sintrového příkrovu se získat nepodařilo.

Nejdůležitější výsledek přinesl třetí vzorek, odebraný z geometrického vzorce lokalizovaného v dominantní poloze na stěně boční jeskyňky (obr. 6). Výsledek měření je 4420 ± 50 BP (GrA-28558); po kalibraci jde o interval od roků 3265–3240 po roky 3100–2925 př. n. l. (1 sigma), resp. 3330–3215 až 3130–2915 př. n. l. (2 sigma), což rámcově odpovídá eneolitu. Lze konstatovat, že geometrické motivy na skalní stěně skutečně připomínají rytou výzdobu keramiky, např. keramiky kanelované.

Přestože se tedy nepodařilo prokázat magdalénské či halštatské stáří maleb, což bychom v Býčí skále logicky očekávali, jde o první případ prehistorického skalního umění v České republice. Vzhledem k významu tohoto zjištění jsme na podzim 2005 v této jeskyni odebrali doplňující sérii vzorků, opět z kreseb samotných i ze sintrového povlaku.

Jiří Svoboda

Literatura

- Svoboda, J.A., van der Plicht, H., Balák, I. 2005: Býčí skála Cave, Czech Republic: Radiocarbon dates of rock paintings. *International Newsletter on Rock Art* 43, 7–9.
- Valladas, H., Cachier, H., Maurice, P., Bernaldo de Quiros, F., Clottes, J., Cabrera Valdes, V., Uzquiano, P., Arnold, M. 1992: Direct radiocarbon dates for prehistoric paintings at the Altamira, El Castillo and Niaux caves. *Nature* 357, 68–70.

Resumé

Habrůvka (Blansko district). Býčí skála Cave. Aeneolithic.

Býčí skála is the main underground network in the middle part of the Moravian Karst, and it is famous as an offering or burial site of the Hallstatt period. The walls of the main passage, between the actual entrance and the first (Šenk's) siphon, are covered with historical inscriptions, dates, and signatures. Some of this graffiti is worth special mention: in particular, the figure of a cervid (deer?) and a geometric pattern (both are black in color). These drawings were found at the end of a large side cavity called the Southern Prong, far from the entrance and from daylight. Because the Upper Paleolithic, mainly Magdalenian, occupation layers have been documented here since the end of the 19th century, it had been suspected that the zoomorph painting might date to the same time-period.

The first ^{14}C datings by H. van der Plicht (Groningen University) did not confirm these expectations. The first sample was taken from the animal figure and the second one from the travertine covering its back. The result from the painting is 680 ± 40 BP (GrA-28556). After calibration the interval would be from 1275–1305 to 1365–1385 AD (1 sigma) and from 1265–1325 to 1345–1395 AD (2 sigma), which indicates the Middle Ages. No date could be obtained for the travertine.

The third sample taken from the geometric pattern (Fig. 6) yielded a date of 4420 ± 50 BP (GrA-28558); after calibration, the interval would be between 3265–3240 and 3100–2925 BC (1 sigma) and 3330–3215 to 3130–2915 BC (2 sigma). This age corresponds to the Aeneolithic, a quite complex time-period in Moravia with a rapid succession of several cultural entities. The geometric pattern on the cave wall recalls certain patterns engraved on ceramic vessels of this time, as for example, in the Baden culture. Additional samples were collected for further dating.

HLINSKO (okr. Přerov)

Lom Podhůra. KNP. Sídliště. Povrchový průzkum.

Na podzim roku 2005 se podařilo prostřednictvím opakovaných povrchových sběrů zajistit soubor pravěkých nálezů v areálu lomu Podhůra u Lipníka nad Bečvou. Koncentrace eneolitického osídlení byla doložena několik metrů od západního okraje těžní jámy kamenolomu. V této poloze se místy výrazně rysují sídlištní objekty, jejichž tmavě zbarvené výplně ostře kontrastují s okolním světlým podložím. Nadmořská výška lokality se pohybuje okolo 240 m. Výšinné sídliště se nachází v bezprostřední blízkosti známé výšinné opevněné osady lidu bádenské kultury na Hlinsku a zaujímá výraznou strategickou polohu, ze které se naskýtá mimořádný výhled do Moravské brány (obr. 7).

Obr. 7. Hlinsko – lom Podhůra. Pohled na skryvku v lomu. Hlinsko – Steinbruch Podhůra. Augenblick auf den Ambraum des Steinbruches.

Z prostoru skryvky nad lomem pocházejí nepočtené nálezy keramiky, kamenné štípané a broušené industrie (obr. 8). Z nevýrazné keramiky byly vyčleněny dva okraje z nádob, které můžeme pravděpodobně přiřadit nositelům kultury nálevkovitých pohárů. Kamennou štípanou industrií představuje mj. čepel s patrným laterálním leskem ze silicitu z glacienních sedimentů a přepálený uštěp. Pozornost však zaujímá především drobná čepelka mikrolitického charakteru s otupenými kratšími stranami artefaktu. K poslednímu uvedenému předmětu, vyrobenému ze silicitu z glacienních sedimentů, prozatím neshledáváme v eneolitu analogie. Jediný artefakt broušené kamenné industrie představuje tylová část sekery, která je zhotovena z kulmské droby.